
Глеб Лабадзенка

...ня хочацца пісаць пра каханьне,
бо — не накахаўся яшчэ...

Запісы ў нататніку Манэ

Любая літаратура — ёсьць рэакцыя на свой час. Літаратура бывае па-над часам; па-за часам — не. Чым больш упарта пісьменьнік імкнецца абстрагавацца, папрароцтваваць, тым больш прывязанымі робяцца ягоныя творы да часу. Добра, калі яшчэ — рэха; бывае й прасты адбітак. Літаратура — ня ўсё, усё — далёка не літаратура. Проста так ніхто ня піша. Дзіўна, калі пад гатовы твор падганяюцца мэты — і твору выдаецца іншая роля. З кілбасы кісялю не зварганіш.

111

Падабаюцца мастакі. Той жа Манэ, Шагал, Ван-Гог, Далі. Так хто — з астатніх. Падабаецца Андрэй

Ганчар. Але падабаюцца ня ўсе, хто робіць нешта, чаго ня ўмею я.

111

Стаю ля вітрыны кнігарні, гляджу вокладкі з залатымі літарамі: Караткевіч, Каэльё, Шэкспір. У шыбіне бачу — нехта падкрадаецца да мяне ззаду. Думаў, мо які кадэбэшнік ці ліцэіст. Схапіў адбітак мяне ў ахапку. Апынулася — Т. Займаюся зараз у яго дома. Кватэра інтэлігентная — як і сам. Зайшла гаворка: параўнаць Талстога з Дастаеўскім. Параўнаць ксеракс з прынтэрам.

111

Баліць живот. Выходзіць зло, нараджаецца ідэя. Як у Галубовіча: табе забалела — некаму адпусціла. Божа, хай бы так і было!

111

Лекцыя па гісторыі. Свабода, роўнасьць, братэрства. На стале — мінералка, піражкі з бульбай. Ліцэй. На сьцяне — Пагоня. За сьцяной — адзьзел «Віно-гарэлка». Стол круглы, дакладней, авальны. «Прозаседавшіеся...». Прапускаю пад майкай навушнікі ад дыктафону. Слухаю, пішу. Настаўніца цешыцца, што шмат пішу. «Все довольны, все смеются». Гаворым пра Напалеона, Стэндаля. Робім нешта не для Ліцэю — для дзяцей. Сваіх.

111

Ёсьць усё ж такія рэчы, якія немагчыма прабачыць. Дзіўна — асэнсоўваеш іх значнасьць, агіднасьць, страшэннасьць далёка не адразу. Тады тое ўжо не падаецца зласьлівым. «Я табе гэта прыпомню», — кажуць у маёй вёсцы. Крыўда — тое ж зло — лезе глыбока ў нутро. Пэўна, трэба ўмець прабачаць. А таксама даць карову і страляць з аўтамату.

111

Любоў і каханьне — рэчы спрэчныя, самастойныя, ды не заўсёды ўзаеманеабходныя. Часьцей жа любіш, бо кахаеш. Спрэчна кахаць — бо любіш. Ці можна закахацца ў чалавека, якога любіш? Каханьне, падмацаванае любоўю — самае моцнае, працяглае ды сьвежае.

111

Пытаньне на мой адказ ведае, што мне лепш яго ня ведаць.

111

Мама кажа: ня пі кавы. І не дае піць. А сама п'е. П'ю каву — у кавярні, у сябра Сашкі, у бабулі. І бабуля кажа — ня пі кавы. А сама п'е ды мне дае. Кажа, часам можна. Абураецца, што мама не дазваляе.

Кажа, што мама шкадуе. Бо сама ж п'е. А мне не дае. Кажа: ня пі кавы...
Забыць Герастрата.

111

Вымотваюся дарэшты — і кладуся спаць. Каб так: лёпнуцца ў ложак — і вырубіцца, адлучыцца. Уцёкі ад думак, ад кону. Урбаністычная сімфонія: дзьме ветрык, амаль па Райнісу, і аўто ў двары ўзрываюцца паліфаніяй сігналізацыяў. Не нервуе. Не пераймаюся, што сыплю мала. Кожнаму — кожнае.

111

Заканамернасьць: калі чалавек здзіўляе цябе — ну, хаця б зьнешнім выглядам, — то й ты яго дзівіш тым жа. У трамваі п'яны мацюкаецца, балансую між парэнчамі. Мужчына гадоў пад 30 у спартовым касьцюме робіць яму заўвагу. Па-беларуску. Без памылак. Часьцей — надварот. Сходжу, іду на Управу. На сейфе — два мацюгальнікі. Бел-чырвона-белыя.

111

Едзем на ўрок хіміі да выкладчыцы дадому. Застралі ў ліфце. У сямёх. Сядзелі мо з паўгадзіны. Размаўлялі пра Мендзялеева. Выкладчыца цісьне гузік «Вызов». Дысьпетчарка язьвіць: «Ну што, застралі?!» «Застралі», — кажам. «А колькі вас там?». Пауза. Настаўніца кажа: пяць. Дысьпетчарка ўзрадавалася: «Даскакаліся? Ну дык і сядзіце!» Але манцёра прыслала. Хімія ў Гуманітарным ліцэі.

111

У метро гляджу людзям у вочы. Доўга й нахабна. Людзі ловаць мой позірк ды тут жа ўхіляюць уласны. Гляджу людзям у вочы — ашукваю сам сябе.

111

Няня малодшага дзіцёнка Барыса Пастарнака — беларуска. Пастарнак любіў казаць: «дзіцё».

Міжволі згадваецца й Арына Радыёнаўна. На каго яна марнавала час? Усё — дзеля «плюнь — да поцелуй»? Пастарнака вымусілі адмовіцца ад Нобелеўскай прэміі. Пушкіну яе й не прапаноўвалі. Багдановіч, дарэчы, — не Народны паэт. І не БССР.

111

Ня хочацца пісаць пра каханьне, бо — не накахаўся яшчэ.

111

Фатаграфую С,яргея Законьнікава. Кажу: на гэтым здымку вы па-

добныя да Пастарнака. Недачувае. Пашкевіч яму паўтарае: на гэтым здымку Пастарнак падобны да вас. Пачуў...

111

Восень — бабіна, дзедава лета. Займацца самалекаваннем — справа тайная. Асадкі, каштаны, каньяк. Масты, аркі, ліхтары. Згадваю Вільню — хоць і ня трызьню наміналам. Не атрымліваецца ніколі нікому нічога не даказваць. Праводжу заняткі ў школе. Цяпер дзеці ведаюць, што ну яе — вуліцу Панамарэнкі.

111

Сёння модна паміраць. «А в наши дни и воздух пахнет смертью», — як пісаў Пастарнак. Модна, як сказаў Сёмуха, піць столькі воцату, каб пасья адкачалі. «У той дзень я памёр упершыню», — піша Зьміцер Падбярэзкі. Як жа вы, Зьміцер, памерлі? А хто ж мне тады даваў рэкамендацыю, калі я ўступаў у БАЖ?

111

І. хоча памерці. Гаворым. Кажа: памерці хачу, але самагубства не хачу. От, каб быў такі спосаб... Супакойваю: каб такі спосаб быў, я б з табой тут зараз не размаўляў. Верыць. Весялее.

111

Люблю найўных людзей. Найўным цяжка. Іх часта труцяць адмоўнай энергіяй. З найўнымі эгаістычна цікавей: ім можна адкрыць нешта новае. Зьдзівіць. Людзям хочацца здзіўляць. У сьвеце гэтым выжываюць адно геніі ці амёбы. Каб жыць, каб быць, трэба быць таленавітым акторм. Ці найўным. Каб здзіўляць найўных.

111

Дзяўчына шукае мужчыну, які пахне так, як і ейны бацька. Хлопец шукае дзяўчыну, якая выглядае гэтак, як і ягоная маці. Дзяўчына рэагуе на пот. Хлопец — на сьмех у адказ няўдалым жартам. Сярэдні век нашай жанчыны — 74 гады. Мужчыны — 58. Пасья растаньня хлопец выходзіць з дзяўчыны перагарам. У хлапцоў бывае трохі іначай.

111

Гарбата з вяршкімі, кава з вершамі. Малюнкі на шпалерах — як напамін пра свабоду. Ліхтары ўсе гараць — так няцікава. Уначы халодна — каб спалі. Удзень сонца — каб верылі. Ды таксама халодна. Аўтобус з замерзлымі-спацелымі шыбінамі. Тут свае сезоны, свае колеры й свае матывы. Круг ня рухаецца. На паваротах ён — адзіны нерухомы тут.

111

Начная вуліца. Трактар едзе па тратуары. Падымае пыл, апускае зоры. Людзей — рэдка спаткаеш. Можна й падумаць. Знаёмыя дамы — і з імі многае звязана. Слушна казалі бабуля — дзеўку трэба выбіраць, каб праводзіць блізка было. Не хачу правяраць, у каго мацнейшыя: нервы, рукі, пачуцці.

111

Ня дай Божа нікому — каханьня па інерцыі. Гэта завецца: дзякуй табе, што я цябе кахаў. Узрост — мера цынізму, банальнасьці, досьведу. Вейкі, жылы, паветра — удалы матыў для маладосьці. У рэдакцыі спаткаў М. Кажы: нармуль, я у тваім веку паміраўшгодня. Але дзеці пераўзыходзяць бацькоў. Усё ў нас атрымаецца.

111

Калі патрыярху яўрэйскай — на ідыш — літаратуры Рыгору Рэлесу стукнула 90, Рыгор Барадулін у віншаваньні пажадаў яму пражыць 100 гадоў. Рэлес адказаў: «А я вам – 120!» Клас! Я неяк спытаў у Рэлеса, што ён зразумеў за гэтыя 90 гадоў. Стары педагог адказаў: «Ведаецца, не хачу ў вашым ўзросьце расчароўваць вас сваімі думкамі».

111

Так — пэўныя пачуцці абвастраюць усе астатнія. Але, ці варта? Задужа войструю іголку цяжка памацаць. Месяц і ліхтар — на здымках роўныя. Але Месяцу прысьвечана непамерна больш вершаў. Можна бясконца казаць: усё,— і назаўтра вяртацца, узнаўляць сістэму. Без разьвіцьця. Без ўсяго.

111

Дэжа вю — страшная рэч. Не прымаю ўсур'ёз ды наперад ведаю, пра што буду шкадаваць. На пытаньне, тэлефоннае «Як маесься?» адказваю звыкла: «Пакуль жывы». Я не паэт — я хачу, каб мяне кахалі.

